

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS NEGALIOS PAGRINDU UAB PROTO SIELOS TEIKIANT PASLAUGAS PAVADINIMU „APLEISTA PSICHIATRINĖ“ TYRIMO

2023 m. rugpjūčio 21 d. Nr. (23)SI-2)SP-67

Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau vadinama ir Tarnyba) 2023 m. gegužės 15 d. buvo gauta informacija apie tai, kad UAB „Proto sielos“ (toliau – Bendrovė) interneto svetainėje www.mazebrain.lt yra patalpinta informacija apie organizuojamas paslaugas pavadinimu „Apleista psichiatrinė“ (toliau vadinama ir paslauga), kuri galimai yra žeminanti asmenis su intelekto ir psichosocialine negalia bei stigmatizuojanti psichikos sveikatos sutrikimų turinčius asmenis. Pramogos aprašyme nurodoma: „Jūs esate žurnalistai atvykę į apleistą psichiatrinę, kurioje dingo kolega anksčiau atlikdamas reportažą. Po neaiškaus eksperimento išmirė darbuotojai ir pacientai, tačiau ne visi, likusieji vis dar ten... Jų reikia saugotis tamsoje, kovoti draudžiama. Jeigu būsite neatsargūs, psichas jus nuves į karcerį. O tas karceris – tarsi „pabėgimo kambarys kambaryje“...“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta).

2023 m. gegužės 19 d., vadovaudamasi Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 24 str. 3 dalimi, Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolierė Birutė Sabatauskaitė (toliau – lygių galimybių kontrolierė) pradėjo tyrimą dėl galimo Lygių galimybių įstatymo 8 straipsnio 1 dalies 2 punkto pažeidimo.

Vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 30 straipsnio 1 ir 2 dalimis, lygių galimybių kontrolierė 2023 m. gegužės 19 d. raštu Nr. (23)SI-2)S-227 kreipėsi į Bendrovės vadovą ir paprašė atsakyti į klausimus: „kas yra paslaugos-pramogos „Apleista ligoninė“ sumanytojas ir teikėjas; kas sudaro paslaugos turinį; ar galite patvirtinti, jog teikiant informaciją apie paslaugą bei jos teikimo metu yra vartojamas terminas „psichai“, klientai bėga nuo „psichų“, juos gąsdina „psichai“ (koku

tikslu tai daroma); ar Bendrovė ketina pakeisti informaciją apie paslaugas tokiu būdu, kad joje nebūtų stigmatizuomi asmenys, turintys psichikos sveikatos sutrikimų, nebūtų reiškiamas paniekinimas ar pažeminimas asmenų su psichosocialine ar intelekto negalia atžvilgiu; ar Bendrovėje yra patvirtinta klientų aptarnavimo tvarka, lygių galimybių politika“.

Taip pat prašyta pateikti ir kitą svarbią informaciją, susijusią su atliekamu tyrimu.

Vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 30 straipsnio 2 dalimi, lygių galimybių kontrolierė 2023 m. liepos 4 d. raštu Nr. (23)SI-2)S-323 kreipėsi į nevyriausybinės organizacijos *Psichikos sveikatos perspektyvos* vadovą ir paprašė pateikti ekspertinę nuomonę bei atsakyti į klausimus: ar Bendrovės teikiama paslauga „Apleista psichiatrinė“ yra etiška paslauga; ar ši paslauga žemina asmenis su intelekto ir psichosocialine negalia (prašyta pagrįsti atsakymą); ar žodis „pacientas“ gali būti vartojamas pramogos „Apleista psichiatrinė“ kontekste; prašyta įvertinti, ar Bendrovės komunikacija ir informacija, pateikta interneto svetainėje www.mazebrain.lt, (ne)stigmatizuoja ir (ne)žeidžia (pacientų) pacientus bei jų artimuosius (prašyta pagrįsti atsakymą).

Taip pat prašyta pateikti ir kitą svarbią informaciją, susijusią su atliekamu tyrimu.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

2023 m. birželio 7 d. Tarnyboje gautas Bendrovės atsakymas (toliau – Atsakymas), kuriuo aiškinama, kad paslauga „Apleista psichiatrinė“ atsirado virtualų kompiuterinį žaidimą „Outlast“ bandant „kažkiek perkelti į realią tikrovę“, siekiant per žaidimą ugdyti žmonių mąstymą ir komandinį darbą nepalankiomis sąlygomis. Atsakyme rašoma: „Pavadinimą „Apleista psichiatrinė“ įtakojo matyta panaši laida rodyta Lietuvos TV (kiek prisimenu apie nepaaiškinamus įvykius JAV). Laidoje buvo pavaizduota buvusios ligoninės vietoje įkurtas kalėjimas ir požemiuose, esančiose katakombose klajojantys buvę ligoniai: neaišku vaiduokliai ar realūs. Į tuos požemius leidosi kalėjimo prižiūrėtojas ir susidūrė su nepaaiškinamu reiškiniu. Praktiškai kompiuterinis žaidimas ir matyta laida paskatino kurti šiuo metu egzistuojančią pramogą. Sumanytojo ir teikėjo (turint omenyje įrangos suprojektavimą) esu laikytinas aš <...>“ (kalba ir skyryba netaisyta). Atsakyme dėstoma: „Žaidimo eigoje buvo šlifuojama ir tikslinama žaidimo fabula ir turinys. Virtualųjį vadovą kompiuteriniam žaidime, keičia asmuo, kuris

pavadintas psichu. Virtualaus žaidimo veikėjus, keičia klientai-žaidimo dalyviai. Labai gaila, kad žodis „psichas“ buvo vienašališkai priimtas kaip vienintelė žodžio reikšmė apibūdinanti psichikos ligonį. Tarptautinių žodžių aiškinamasis žodynas „psich“ – įvardija, kaip sielą ir nurodo, kad sudurtiniuose žodžiuose terminą sprendžia sudėtinės dalys. Žodis psichas bendrinėje kalboje, vaizduojamoje vartojamas keliomis prasmėmis. <...> prieš daugiau nei kelis metus demonstruotą TV realybės laidą „Akvariumas“ kurioje vienas dainininkų ir dalyvių buvo vadinamas psichu ir tikrai nebuvo suprastas „kaip sutrikusios psichikos asmuo. Žaidime „Apleista ligoninė“ keliama problema visiškai neįsigilinus į žaidimo turinį. Jeigu tai būtų pagilinta ir susipažinta su žaidimo eiga, tai būtų suvokta kad žaidimo sumanytojas turėjo tikslą parodyti, kad žmogaus sieloje labai plona riba tarp ligonio ir sveikojo. Klientai taip pat tai gali pajusti.“ Taip pat Atsakyme informuojama, kad būsiami žaidimo dalyviai supažindinami su eiga ir taisyklėmis (pridėtos prie Atsakymo). Taisyklės pasirašo kiekvienas dalyvis. Žaidėjų komandos pasirodymas vertinamas taškais. Žaidimas yra interaktyvus, loginis, reikalaujantis komandinio darbo. Dalyviai turi išsiaiškinti apleistos ligoninės uždarymo istoriją ir savo „dingusio kolegą, atvykusio ruošti reportažą likimą. Žaidime pateikiama edukacinė medžiaga požiūriu į psichikos ligonius 20 amžiuje“.

Atsakymo rengėjų teigimu, žodžiu „psichas“ yra pavadintas įvedantysis tik portale, žaidimo aprašyme. Žaidimo metu tokio „psicho“ rolę atlieka „pilnai sveiki žaidimo veikėjai“ – dalyviai. Atsakyme pažymima, kad „žaidimo eigoje žodis „psichas“ nenaudojamas“.

Atsakyme pažymėta, kad žodis „psichas“ portale yra pakeistas kitu žodžiu „pacientas“.

Prie Atsakymo Tarnybai pridėtos Bendrovės taisyklės (toliau – Taisyklės), kuriose pateikta informacija, susijusi su asmenų saugumu, nurodymas saugoti inventorių. Taisyklėse rašoma: „Pasirašydamas sutinku su taisyklėmis, garantuoju nieko draudžiamo nedarysiu, pretenzijų neturiu, jokiais chroniškais ligomis nesergu, asmeniškai esu atsakingas pats už save, savo elgesį, savo turtą bei sugadintą inventorių.“

2023 m. liepos 13 d. gautas nevyriausybinės organizacijos *Psichikos sveikatos perspektyvos* (toliau vadinama ir Ekspertais) raštas „Dėl ekspertinės nuomonės pateikimo“ Nr. 1429 (toliau – Ekspertų raštas). Ekspertų rašte pažymėta: „Bendrovės teikiama paslauga „Apleista psichiatrinė“ ir komunikacija apie ją interneto svetainėje www.mazebrain.lt yra neetiška paslauga, kuri ne tik žemina asmenis su psichikos sveikatos sutrikimais, intelekto ir(ar) psychosocialine negalia, bet ir žymiai prisideda prie psichikos sveikatos ir negalios stigmą stiprinimo Lietuvos visuomenėje. <...>.“ Ekspertų

rašte analizuojamas paslaugos aprašymas: „Jūs esate žurnalistai atvykę į apleistą psichiatrinę, kurioje dingo kolega anksčiau atlikdamas reportažą. Po neaiškaus eksperimento išmirė darbuotojai ir pacientai, tačiau ne visi, likusieji vis dar ten... Jų reikia saugotis tamsoje, kovoti draudžiama. Jeigu būsite neatsargūs, psichas jus nuves į karcerį. O tas karceris – tarsi „pabėgimo kambarys kambaryje“. Nepaisant to, kad Tarnybos tyrimo atlikimo metu Bendrovė interneto svetainėje vartotą žodį „psichas“ pakeitė į „pacientas“ ir nurodė, kad „<...> jeigu būsite neatsargūs, pacientas jus nuves į karcerį <...>“, – tokia prieiga akivaizdžiai demonizuoja ir neigiamai reprezentuoja psichiatrijos ligonines, kurios yra psichikos sveikatos priežiūros paslaugų Lietuvoje dalis. Atkreipiame dėmesį, kad teikiamą paslaugą aprašančiuose trečiųjų šalių interneto puslapiuose, terminas nėra pakeistas¹. Šis terminas taip pat likęs bendrovės *Facebook* paskyros įrašuose².“

Ekspertų rašte aiškinama: „Pasak Pasaulio sveikatos organizacijos, bent vienas iš keturių asmenų per gyvenimą patiria psichikos sveikatos sutrikimą – tai yra didelė dalis mūsų visuomenės, kuriai yra reikalingos psichikos sveikatos priežiūros paslaugos bei specialistų pagalba, analogiškai kaip ir fizinės sveikatos sutrikimų atvejais. Deja, bet dėl Lietuvos visuomenėje egzistuojančios giliai įsišaknijusios stigmos, didelė dalis žmonių, patiriančių psichikos sveikatos sutrikimus, nesikreipia pagalbos į šias paslaugas. Sveikatos apsaugos ministerijos 2022 m. atlikto tyrimo „Stigmatizuojančios Lietuvos gyventojų nuostatos psichikos sveikatos srityje“ duomenimis, Lietuvos žmonėms dar stinga palankaus požiūrio į psichikos sveikatą, skatinančio pripažinti psichikos sveikatos problemas ir ieškoti reikiamos pagalbos, svarbus visuomenės mokymas ir tokio požiūrio keitimas³. Taigi, Bendrovė, piešdama tokį neigiamą paveikslą, kurstydamą baimę ir akivaizdžiai demonizuodama psichikos sveikatos paslaugą ir jos vartotojus savo „pramogoje“, prisideda prie stigmos stiprinimo, o tuo pačiu neakivaizdžiai prisideda ir prie žmonių skatinimo nesikreipti pagalbos.“

Psichikos sveikatos perspektyvų Ekspertai atkreipia dėmesį: „Remiantis internete pateikiama informacija, pabėgimo kambario paslaugomis naudojosi mokyklinio amžiaus vaikai⁴. Nuo 2024 metų visi vaikai su fizine negalia, taip pat ir turintys intelekto ar psichosocialinę negalią, galės lankyti bendrojo ugdymo mokyklas, o mokyklos privalės priimti vaikus, turinčius „specialiųjų“ ugdymosi poreikių. 2020 metų tarptautinio Moksleivių gyvenimo ir sveikatos tyrimo 2017–2018 duomenimis,

¹ <https://www.protu.lt/maze-brain-3245>,

² <https://www.facebook.com/mazebrain.lt/photos/a.1286786154679589/3336959859662198/?type=3>,

³ <https://sam.lrv.lt/lt/naujienos/tolerancijos-daugeja-taciau-psichikos-sveikatos-stigma-lietuvoje-vis-dar-gaji-ministerija-pristato-tolesnius-zingsnius>,

⁴ <https://petrasiunai.kaunas.lm.lt/isvyka-i-uzduociu-labirinta-maze-brain/>.

iš visų 45 tyrime dalyvavusių šalių ir regionų, Lietuvoje patyčias patyrė didžiausia paauglių dalis⁵, todėl ypač svarbu šios amžiaus grupės atstovams komunikuoti informaciją naudojant pagarbius terminus.“

„Svarbu pažymėti, kad Bendrovės sukurtoje paslaugoje demonizuojamos ne vien tik psichiatrijos ligoninės kaip psichikos sveikatos priežiūros paslaugos, bet ir patys tokių ligoninių lankytojai, paslaugų vartotojai – žmonės, turintys psichikos sveikatos sutrikimų ar negalią. Tai yra visuomenės klaidinimas ir tiesioginis žmonių, turinčių šias patirtis, žeminimas, menkinimas, nužmoginimas, jų pačių ir jų artimųjų žeidimas. Bendrovės rašte teigiama, kad „Žaidime pateikiama edukacinė medžiaga požiūriu į psichikos ligonius 20 amžiuje“. Neradome informacijos, leidžiančios teigti, kad medžiaga moderni, šiuolaikiškus standartus atitinkančio edukacinio pobūdžio arba paruošta švietimo srities kompetencijas turinčių ekspertų. Mokslininkai pastebi, kad ne psichikos sveikatos sutrikimai, o būtent stigma lemia ribotas asmens galimybes dalyvauti visuomenės gyvenime⁶, todėl ypač svarbu visuomenės švietimą vykdyti tinkamai,“ – dėstoma Ekspertų rašte.

Ekspertai pažymi, kad Bendrovė Atsakyme Tarnybai pateikia argumentus, kurie akivaizdžiai ignoruoja esmines problemas, susijusias su jų sukurta paslauga. Bendrovei argumentuojant: „Pramoga „Apleista psichiatrinė ligoninė“ atsirado virtualų kompiuterinį žaidimą „Outlast“ bandant kažkiek perkelti į realią tikrovę, siekiant per žaidimą treniruoti žmonių mąstymą, komandinį darbą nepalankiomis sąlygomis“ neatsižvelgiama į tai, kad pats psichiatrijos ligoninės aplinkos pozicionavimas kaip tinkamos vietos „komandiniam darbui nepalankiomis sąlygomis“ yra neetiškas ir neatitinkantis realybės. Be to, pats toks kompiuterinis žaidimas stigmatizuoja psichikos sveikatos sutrikimų turinčius žmones, psichiatrijos ligoninės lankytojus. Taigi, žaidimą „Outlast“ vertėtų ne „perkelti į tikrovę“, o verčiau apskritai išimti iš apyvartos, taip prisidedant prie kovos su psichikos sveikatos stigma visuomenėje. Atkreiptas dėmesys, kad užsienio spaudoje žaidimas sulaukė neigiamos kritikos būtent dėl stigmatos skatinimo⁷. Australijoje žaidimo tęsinio platinimas buvo laikinai uždraustas – nors priežastis nebuvo susijusi su psichikos sveikata, tai parodo kompiuterinio žaidimo problematiškumą ir, kad juo nereikėtų remtis, kaip gerąją praktika⁸.“

Dėl Bendrovės argumento, kad „prieš daugiau nei kelis metus demonstruotą TV realybės laidą „Akvariumas“, kurioje vienas dainininkų ir dalyvių buvo vadinamas „psichu“ ir tikrai nebuvo

⁵ <https://www.bepatyciu.lt/news/2020/5/20/pasaulio-sveikatos-organizacijos-paskelbtas-tyrimas/>.

⁶ <https://vpsc.lrv.lt/uploads/vpsc/documents/files/Informacija%20psichikos%20sveikatos%20klausimais/Leidiny%20stigma.pdf>.

⁷ <https://kotaku.com/nobody-wins-when-horror-games-stigmatize-mental-illness-912462538>.

⁸ <https://gamerant.com/outlast-2-ban-explain/>.

suprastas, kaip sutrikusios psichikos asmuo“, Ekspertai atkreipė dėmesį, kad 2022 m. rugpjūčio 4 d. publikuotoje Žinių Radijo „Persona grata“ laidoje, pats dainininkas minėjo, kad pravardė atsirado dėl ekspresyvaus elgesio⁹. Svarbiausia, dainininkas minėjo, kad nebenaudoja šio termino, kaip pravardės. Nors konkreti priežastis nebuvo nurodyta, tai atspindi besikeičiantį požiūrį į sąvoką dabartinės visuomenės kontekste. Išanalizavę informaciją Valstybinės lietuvių kalbos komisijos pateikiamuose ištekliuose neradome „psich“ aiškinimo, pateikiamo Bendrovės rašte¹⁰. Sielai įvardinti naudojamas iš graikų kalbos kilęs „psyche“, kuris lietuvių kalboje moksliniuose terminuose verčiamas į „psicho-“ (pavyzdžiui, psichologas)¹¹. Internete pateikiamuose žodynuose esantys žodžio „psichas“ aiškinimai siejami su nepagarbiais, demonizuojančiais terminais¹², todėl vienašališka visuomenės interpretacija nėra neracionali.“

Ekspertai kritiškai vertina Bendrovės Atsakymo teiginį, kad „žaidime „Apleista psichiatrinė“ keliamą problema visiškai neįsigilinus į žaidimo turinį. Jeigu tai būtų pasigilinta ir susipažinta su žaidimo eiga, tai būtų suvokta kad žaidimo sumanytojas turėjo tikslą parodyti, kad žmogaus sieloje labai plona riba tarp ligonio ir sveikojo“. Bendrovės komunikacijoje vartojami tokie terminai kaip „psichikos ligonis“ bei „ligonis ir sveikasis“ parodo Bendrovės bendrą požiūrį į psichikos sveikatos sutrikimus patiriančius asmenis, kuris remiasi atgyvenusiu, nužmoginančiu požiūriu į šiuos asmenis ir jų patirtis, įvardijama ir propaguojama atskirtis skirstant žmones į „mes ir jie“, „sveikieji ir ligoniai“. Šiuolaikiniame diskurse, sąvoka „psichikos ligonis“ yra suvokiama kaip žeminanti ir stigmatizuojanti ir jau ilgą laiką nebevartojama ir LR Psichikos sveikatos priežiūros įstatyme¹³. Žodis „liga“ yra tinkamesnis kalbant būtent apie fizinę sveikatą, mediciniame kontekste. Norėdami pabrėžti, kad suprantame, kas yra psichikos sveikata ir kaip ji yra veikiama įvairių socialinių, aplinkos, požiūrio ir kitų veiksnių (ne vien tik biologinių ar medicininių), rekomenduojama sakyti, kad žmogus „patiria sunkumų“, „turi sutrikimą“, bet ne „serga“ ar yra „ligonis“.“

Psichikos sveikatos perspektyvų Espertų rašte Tarnybai pažymima: „Reaguojant į Bendrovės argumentavimą apie žodžio „psichas“ vartojimą, atkreipiame dėmesį, kad jei norime atvirai bei pagarbiai ir tiksliai kalbėti ir rašyti apie psichikos sveikatą ar negalią, reikėtų visuomet vengti

⁹ <https://www.youtube.com/watch?v=TdTv2qJU-Ao>.

¹⁰ <https://www.vlkk.lt/nuorodos/zodynai>.

¹¹ <https://www.lietuviuzodynas.lt/terminai/Psicho> ir <https://www.zodziai.lt/Psicho>.

¹² <https://www.zodynai.lt/jaunimo-zodynai/P/psichas>.

¹³ Sena versija naudojanti terminą <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.18311?jfwid=> ir naujausia versija nebenaudojanti termino: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.18311/asr>.

menkinančių žodžių, pavyzdžiui, „psichas“, „nesveikas“, „ligonis“ ir pan., įvardijant žmones, patiriančius psichikos sveikatos sunkumus. Bendrovės naudojama kalba neatitinka šiuolaikinių etikos ir žmogaus teisių standartų, žemina, menkina ir žeidžia asmenis, turinčius psichikos sveikatos sutrikimų, psichikos sveikatos priežiūros paslaugų vartotojus bei jų artimuosius. Gilesniam šių argumentų suvokimui ir platesniam kontekstui rekomenduojame susipažinti su mūsų organizacijos parengtu leidiniu „Žodžiai yra svarbūs – kaip etiškai kalbėti ir rašyti apie psichikos sveikatą?“.

Ekspertai atkreipė dėmesį į tai, kad Pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatyme sąvoka „pacientas“ aiškinama taip: „asmuo, kuris naudojasi sveikatos priežiūros įstaigų teikiamomis paslaugomis“¹⁴. *Pabėgimo kambario* kontekste šio termino vartojimas netinkamas, nes veiksmas vyksta apleistoje vietoje, kurioje sveikatos priežiūros paslaugos nėra teikiamos.

Ekspertai pateikė apibendrinimą: „1. Bendrovės teikiama paslauga „Apleista psichiatrinė“ nėra etiška paslauga, ji žemina asmenis su psichikos sveikatos sutrikimais, intelekto ir (ar) psichosocialine negalia, prisideda prie stigmos skatinimo; 2. žodis „pacientas“ neturėtų būti vartojamas jokios „pramogos“ kontekste, nes neatitinka šios sąvokos apibrėžimo; 3. Bendrovės komunikacija ir informacija pateikta interneto svetainėje www.mazebrain.lt stigmatizuoja ir žeidžia psichikos sveikatos paslaugų vartotojus bei jų artimuosius. Mūsų ekspertine nuomone, UAB „Proto sielos“ organizuojama paslauga pavadinimu „Apleista psichiatrinė“ turėtų būti apskritai panaikinta, išimta iš apyvartos, o Bendrovė turėtų būti įpareigota imtis atitinkamų priemonių, kad panašios „pramogos“ niekada nepasikartotų.“

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

Skundo tyrimo metu buvo vertinama, ar Bendrovė, teikdama žaidimo „Apleista psichiatrinė“ paslaugas, nepažeidė Lygių galimybių įstatymo 8 straipsnio 1 dalies 2 punkto nuostatų.

Lygių galimybių įstatymo 8 straipsnio 1 dalies 2 punkte numatyta, kad, įgyvendindamas lygias galimybes, prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, nepaisydamas lyties, rasės, tautybės,

¹⁴ <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.31932/asr>.

pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos, privalo suteikdamas vartotojams informaciją apie gaminius, prekes ir paslaugas arba jas reklamuodamas, užtikrinti, kad šioje informacijoje nebūtų išreiškiamas pažeminimas, paniekimas arba teisių apribojimas ar privilegijų teikimas lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu ir nebūtų formuojamos visuomenės nuostatos, kad dėl šių požymių asmuo yra pranašesnis ar menkesnis už kitą.

Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijos (toliau – Konvencija), kurios dalyvė yra Lietuva, 5 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, jog valstybės, šios Konvencijos šalys, užtikrina, kad prieš įstatymą visi asmenys lygūs ir lygūs pagal įstatymą, taip pat turi teisę į lygiavertę įstatymo apsaugą ir teisę vienodai naudotis įstatymo teikiamomis galimybėmis be jokio diskriminavimo. Valstybės, šios Konvencijos šalys, draudžia bet kokį diskriminavimą dėl neįgalumo ir garantuoja neįgaliesiems vienodą ir veiksmingą teisinę apsaugą nuo diskriminavimo dėl bet kokios priežasties (Konvencijos 5 straipsnio 2 dalis).

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos tikslas – saugoti pagrindines žmogaus teises, atitinkančias Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos garantuojamas teises, kurios III antraštinėje dalyje, skirtoje lygybei, įtvirtintas lygybės prieš įstatymą principas (20 straipsnis), taip pat įtvirtintas bet kokios diskriminacijos draudimas, ypač dėl asmens lyties, rasės, odos spalvos, tautinės ar socialinės kilmės, genetinių bruožų, kalbos, religijos ar tikėjimo, politinių ar kitokių pažiūrų, priklausymo tautinei mažumai, turinės padėties, gimimo, negalios, amžiaus, seksualinės orientacijos.

Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintas pamatinis lygybės principas. Konstitucijos 29 straipsnyje skelbiama, jog įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys yra lygūs. Žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu.

Aiškindamas Konstitucijos 29 straipsnio nuostatas, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas, kurio turi būti laikomasi ir leidžiant įstatymus, ir juos taikant, ir vykdant teisingumą, įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas reiškia žmogaus prigimtine teisę būti traktuojamam vienodai su kitais,

įtvirtina formalią visų asmenų lygybę, taip pat kad asmenys negali būti diskriminuojami arba kad jiems negali būti teikiama privilegijų (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas).

Asmenų lygybės principas iš esmės reiškia diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama kaip žmogaus teisių varžymas ar tam tikrų privilegijų teikimas, atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų požymius (Konstitucinio Teismo 1998 m. lapkričio 11 d. nutarimas). Konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas būtų pažeistas, jeigu tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, būtų kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas (Konstitucinio Teismo 1996 m. lapkričio 20 d. ir 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimai).

Lygių galimybių įstatymo 1 straipsnyje nustatyta, jog šio įstatymo paskirtis – užtikrinti, kad būtų įgyvendintos Konstitucijos 29 straipsnio nuostatos, įtvirtinančios asmenų lygybę ir draudimą varžyti žmogaus teises ir teikti jam privilegijas lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Taip pat šiuo įstatymu siekiama, kad būtų įgyvendintos ir Europos Sąjungos teisės aktų, nurodytų šio įstatymo priede, kitų tarptautinių sutarčių nuostatos.

Taigi, Konstitucijoje įtvirtintos asmenų lygybę reglamentuojančios pagrindinės nuostatos yra perkeltos į Lygių galimybių įstatymą, kuris draudžia diskriminaciją šio įstatymo taikymo srityje ne tik dėl konstitucinių nediskriminavimo pagrindų, bet ir dėl kitų žmogaus tapatybės požymių ar priskiriamų savybių, kurios yra įtvirtintos Lygių galimybių įstatyme.

Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje diskriminacija apibrėžiama kaip tiesioginė ar netiesioginė diskriminacija, priekabiavimas, nurodymas diskriminuoti dėl lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos. Tiesioginė diskriminacija pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 9 dalį laikomas elgesys su asmeniu, kai dėl pirmiau išvardintų pagrindų asmeniui taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui. Analogiškos nuostatos numatytos Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 ir 9 dalyse.

Pagal Lygių galimybių įstatyme įtvirtintą diskriminacijos sąvoką, tiriant diskriminacijos fakto buvimą ar nebuvimą, siekiama nustatyti, ar tam tikras elgesys, teisės norma, praktika galėtų tam tikrą

asmenį dėl tam tikro asmens tapatybės požymio, t. y., aptariamam atveju – dėl negalios, priversti atsidurti mažiau palankioje padėtyje nei kitas asmuo, neturintis šio požymio.

Lygių galimybių įstatymo 4 straipsnyje įtvirtinta įrodinėjimo pareigos paskirstymo tvarka, nagrinėjant lygių galimybių principo pažeidimo atvejus, t. y., teismuose ar kitose kompetentingose institucijose nagrinėjant fizinių, juridinių asmenų, kitų organizacijų ir jų padalinių skundus, pareiškimus, prašymus, pranešimus ar ieškinius dėl diskriminacijos lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu, pareiškėjui nurodžius aplinkybes, leidžiančias daryti prielaidą dėl tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos buvimo, preziumuojama, kad tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos, priekabiavimo ar nurodymo diskriminuoti faktas buvo. Skundžiamas asmuo turi įrodyti, kad lygių galimybių principas nebuvo pažeistas.

Nagrinėjimu atveju buvo nustatyta, kad Bendrovės interneto svetainėje www.mazebrain.lt pateikiama informacija apie organizuojamas paslaugas (pavadinimu „Apleista psichiatrinė“) galimai yra žeminanti asmenis su intelekto ir (ar) psichosocialine negalia bei stigmatizuojanti psichikos sveikatos sutrikimų turinčius asmenis. Paslaugos aprašyme buvo pateikta informacija: „Jūs esate žurnalistai atvykę į apleistą psichiatrinę, kurioje dingo kolega anksčiau atlikdamas reportažą. Po neaiškaus eksperimento išmirė darbuotojai ir pacientai, tačiau ne visi, likusieji vis dar ten... Jų reikia saugotis tamsoje, kovoti draudžiama. Jeigu būsite neatsargūs, psichas jus nuves į karcerį. O tas karceris – tarsi „pabėgimo kambarys kambaryje“...“ Skundo tyrimo metu nustatyta, kad interneto svetainėje www.mazebrain.lt prie paslaugos „Apleista psichiatrinė“ aprašymo žodis „psichas“ pakeistas kitu žodžiu – „pacientas“. Bendrovės socialiniame tinkle *Facebook* aprašant, reklamuojant paslaugą vartojamas žodis „psichas“.

Dėl žodžio „psichas“ ir termino „pacientas“ vartojimo

Tyrimo atlikimo metu nustatyta, kad oficialiame Bendrovės internetiniame puslapyje (<http://www.mazebrain.lt/Pramogos/>) paslaugos „Apleista psichiatrinė“ aprašyme žodis „psichas“ pakeistas kitu žodžiu – „pacientas“. Pažymėtina, kad žodis „psichas“ vis dar vartojamas Bendrovės socialiniame tinkle *Facebook* (Priedas Nr. 1). Taip pat žodis „psichas“ vartojamas internetiniame puslapyje „Protų...“ (<https://www.protu.lt/maze-brain-3245>), kuriame aprašoma, reklamuojama Bendrovės paslauga „Apleista psichiatrinė“ (Priedas Nr. 2).

Anot Lietuvos negalios organizacijų forumo ekspertų: „Kalba, kurią vartojame kalbėdami apie asmenis, turinčius negalią, neabejotinai daro įtaką mūsų besiformuojančiam požiūriui į pasaulį. Laikui bėgant, ji pasikeitė, o terminai, kurie buvo plačiai vartoti prieš keletą metų, daugiau nebetinka. Todėl svarbu gerinti supratimą, kokią kalbą derėtų vartoti, kalbant su asmenimis, turinčiais negalią, arba apie juos. Netinkamai parinkus žodžius, žmonės gali jaustis atskirti arba įžeisti, o tai trukdytų jų visapusiškam ir prasmingam dalyvavimui. Menkinančių ar netinkamai parinktų žodžių vartojimas gali prilygti diskriminacijai ir pažeisti žmogaus teises (Lietuvos negalios organizacijų forumas „Negaliai jautrios kalbos gairės“¹⁵).“

Pagal šiuo metu galiojantį teisinį reglamentavimą, pablogėjusiai asmens psichosocialinei būsenai apibrėžti *vartojamas psichikos ir elgesio sutrikimo* terminas, kurio konkretus turinys remiasi klinikiniais požymiais, įtvirtintais tarptautinėse ligų klasifikacijose. Tarptautinio ligų klasifikatoriaus TLK-10-AM V skyriuje išvardinti psichikos ir elgesio sutrikimai (F00-F99); tai organiniai ir simptominiai psichikos sutrikimai, psichologinės raidos ir kiti sutrikimai. Pažymėtina, kad terminai „psichikos liga“ ir „psichikos ligonis“ nebevertotini¹⁶. Psichikos sveikatos priežiūros įstatymo 2 straipsnio 8 dalyje įtvirtintas psichikos ir elgesio sutrikimo apibrėžimas – biologinių, psichologinių, socialinių veiksnių ar psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo sukeltas asmens mąstymo, elgsenos ir (ar) jausmų sutrikimas, nurodytas galiojančioje ligų ir sveikatos sutrikimų klasifikacijoje. Šiuolaikiniame diskurse, sąvoka „psichikos ligonis“ suvokiama kaip žeminanti, stigmatizuojanti ir yra nebevertojama. Kalbant apie fizinę sveikatą mediciniame kontekste labiau tinkamas vartoti terminas „liga“. Nevryiausybinė organizacija *Psichikos sveikatos perspektyvos* rekomenduoja sakyti, kad žmogus „patiria sunkumų“, „turi sutrikimą“, bet ne „serga“ ar yra „ligonis“, jeigu norima pabrėžti, kad suprantame, kas yra psichikos sveikata ir kaip ji yra veikiamą įvairių socialinių, aplinkos, požiūrio ir kitų veiksnių (ne vien tik biologinių ar medicininių). Norint pagarbiai ir tiksliai kalbėti bei rašyti apie psichikos sveikatą ar negalią, reikėtų visuomet vengti menkinamų žodžių, pavyzdžiui, „psichas“, „nesveikas“, „ligonis“ ir pan., įvardijant žmones, patiriančius psichikos sveikatos sunkumų.

Bendrovė Atsakyme rašo, kad „<...> žodis „psichas“ buvo vienašališkai priimtas kaip vienintelė žodžio reikšmė apibūdinanti psichikos ligonį. Tarptautinių žodžių aiškinamasis žodynas „psich“ – įvardija, kaip sielą ir nurodo, kad sudurtiniuose žodžiuose terminą sprendžia sudėtinės

¹⁵ <https://www.lnf.lt/wp-content/uploads/2022/06/negaliai-jautri-kalba-1.pdf>.

¹⁶terminai vartoti Lietuvos Respublikos psichikos sveikatos priežiūros įstatymo redakcijoje nuo 2005-07-16 iki 2019-04-30.

dalys“. Ekspertų rašte Tarnybai aiškinama, kad, išanalizavę informaciją Valstybinės lietuvių kalbos komisijos pateikiamuose ištekliuose, nerado šaknies „psych“ aiškinimo, analogiško pateiktajam Bendrovės Atsakyme. Ekspertai taip pat pažymėjo, kad iš graikų kalbos kilęs žodis „psyche“ vartojamas sielai įvardinti, kuris lietuvių kalboje (moksliniuose terminuose) verčiamas kaip sudėtinė žodžių dalis „psicho-“ (pavyzdžiui, psichologas). Pažymėtina, kad interneto žodynuose pateikti žodžio „psychas“ aiškinimai siejami su nepagarbiais, demonizuojančiais terminais. Internetiniame Jaunimo žodyne (<https://www.zodynas.lt/jaunimo-zodynas/P/psychas>) žodis *psychas* apibūdinamas kaip „psichinis ligonis, kas išprotėjęs; kvailys, mulkis, nevisprotis, bukaprotis, netikėlis, nevykėlis, žioplys“.

Vertinant žodžio „pacientas“ vartojimą, pažymėtina, kad Pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatyme sąvoka „pacientas“ aiškinama taip: asmuo, kuris naudojasi sveikatos priežiūros įstaigų teikiamomis paslaugomis. *Pabėgimo kambario* kontekste šio termino vartojimas netinkamas, nes veiksmas vyksta apleistoje vietoje, kurioje sveikatos priežiūros paslaugos nėra teikiamos.

Kartu pažymėtina, kad Bendrovės teikiamos paslaugos aprašyme asmenys su psichosocialine ir (ar) intelekto negalia apibūdinami neigiamai ir demonizuojamai, nurodant, kad „jų reikia saugotis“, todėl žodžio „psichai“ pakeitimas terminu „pacientai“ nepakeičia fakto, kad paslaugos aprašyme asmenys su psichosocialine ir (ar) intelekto negalia yra numenkinami, nuo jų reikia bėgti, slapstytis ir jų saugotis.

Apibendrinant pažymėtina, kad Bendrovės vartojama kalba, kuria jos internetiniuose puslapiuose ir socialiniame tinkle *Facebook* aprašoma bei reklamuojama paslauga „Apleista psichiatrinė“, neatitinka šiuolaikinių etikos ir žmogaus teisių standartų, žemina ir menkina asmenis, turinčius intelekto ir (ar) psichosocialinę negalią, psichikos sveikatos priežiūros paslaugų vartotojus, jų artimuosius. Žodis „psychas“ – neigiamas asociacijas kuriantis, nepagarbus, demonizuojantis pasakymas. Vartojant šį žodį minėtame kontekste, skatinamas nepalankus požiūris į opias psichikos sveikatos problemas, kuriama stigma. Žodis „pacientas“ taip pat nėra tinkamas vartoti paslaugos aprašyme. Abiejų žodžių „psychas“, „pacientas“ vartojimas minėtame kontekste ne tik menkina asmenis su psichosocialine ir (ar) intelekto negalia, bet ir neigiamai reprezentuoja psichiatrijos ligonines, kurios yra psichikos sveikatos priežiūros paslaugų teikėjų sistemos Lietuvoje dalis.

Dėl paslaugos „Apleista psichiatrinė“

Paslaugos „Apleista psichiatrinė“ sumanytojas ir teikėjas – Bendrovės direktorius, kuris Tarnybai pateiktame Atsakyme aiškino, kad pramoga atsirado „virtualų kompiuterinį žaidimą „Outlast“ perkeliant į realią tikrovę“, siekiant per žaidimą ugdyti žmonių mąstymą, komandinį darbą nepalankiomis sąlygomis, o pasirinkti pavadinimą „Apleista psichiatrinė“ paskatino matyta panaši laida, rodyta per Lietuvos televiziją. Paslaugos tikslas – parodyti, kad „žmogaus sieloje labai plona riba tarp ligonio ir sveikojo“. Bendrovės Atsakyme teigiama, kad „Žaidime pateikiama edukacinė medžiaga požiūrio į psichikos ligonius 20 amžiuje. Beje žodžiu „psichas“ yra pavadintas įvedantysis tik portale, žaidimo aprašyme. Žaidimo eigoje tokio „psicho“ rolę atlieka pilnai sveiki žaidimo veikėjai –dalyviai“.

Pažymėtina, kad nevyriausybinė organizacija *Psichikos sveikatos perspektyvos* pateikė išvadą, jog Bendrovės teikiama paslauga „Apleista psichiatrinė“ ir komunikacija apie ją interneto svetainėje www.mazebrain.lt yra neetiška, ji ne tik žemina asmenis su psichikos sveikatos sutrikimais, intelekto ir (ar) psichosocialine negalia, bet ir žymiai prisideda prie psichikos sveikatos ir negalios stigmos stiprinimo Lietuvos visuomenėje.

Vertinant Bendrovės paslaugos „Apleista psichiatrinė“ aprašymą, galima įžvelgti, kad Bendrovė demonstruoja nepagarbą asmenims su psichosocialine ir (ar) intelekto negalia, kursto baimę ir akivaizdžiai demonizuodama psichikos sveikatos paslaugą. Žaidimo aprašyme minima, kad „Jų reikia saugotis tamsoje, kovoti draudžiama. Jeigu būsite neatsargūs, pacientas jus nuves į karcerį...“. Taip akcentuojama, kad asmenys su intelekto ir (ar) psichosocialine negalia yra pavojingi, ir parodomas Bendrovės bendras požiūris į psichikos sveikatos sutrikimų patiriančius asmenis, kuris remiasi atgyvenusiu, nužmoginančiu požiūriu į šiuos asmenis ir jų patirtis, kartu propaguojama atskirtis skirstant žmones į „mes ir jie“, „sveikieji ir ligoniai“. Taip Bendrovė prisideda prie stigmos stiprinimo, o kartu neakivaizdžiai prisideda ir prie žmonių skatinimo nesikreipti pagalbos.

Pasaulio sveikatos organizacijos skelbiama, kad bent vienas iš keturių asmenų per gyvenimą patiria psichikos sveikatos sutrikimą. Lietuvos visuomenėje egzistuoja giliai įsišaknijusios stigmos, dėl ko didelė dalis žmonių, patiriančių psichikos sveikatos sutrikimų, nesikreipia pagalbos. 2022 m. atlikto tyrimo „Stigmatizuojančios Lietuvos gyventojų nuostatos psichikos sveikatos srityje“ duomenimis¹⁷, Lietuvos žmonėms dar stinga palankaus požiūrio į psichikos sveikatą, skatinančio pripažinti psichikos

¹⁷ <https://sam.lrv.lt/lt/naujienos/tolerancijos-daugeja-taciau-psichikos-sveikatos-stigma-lietuvoje-vis-dar-gaji-ministerija-pristato-tolesnius-zingsnius>.

sveikatos problemas ir ieškoti reikiamos pagalbos, tad svarbus visuomenės mokymas ir tokio požiūrio keitimas.

Kaip teigia prof. Jonas Ruškus: „<...> žmones nuvertinantys stereotipai, elementarus neišmanymas sukuria užburtą ratą – sustabarėjusios nuostatos lemia <...> galimybių atsiskleisti ribojimą, <...> pagarbiai žvelgiant į asmenį su negalia, jis pademonstruoja pačius geriausius savo gebėjimus.“¹⁸

Atsižvelgiant į tai, kad *pabėgimo kambario* paslaugomis naudojasi vaikai, tinkama komunikacija ir informacijos skaida yra ypač svarbi. Pažymėtina, kad 2020 metų tarptautinio Moksleivių gyvensenos ir sveikatos tyrimo 2017–2018 duomenimis, iš visų 45 tyrime dalyvavusių šalių ir regionų Lietuvoje patyčias patyrė didžiausia paauglių dalis¹⁹.

Bendrovė savo Atsakyme Tarnybai teikia argumentus, kad paslauga „Apleista psichiatrinė“ atsirado „virtualų kompiuterinį žaidimą „Outlast“ perkeliant į realią tikrovę“, siekiant ugdyti komandinį darbą nepalankiomis sąlygomis. Pažymėtina, kad pats psichiatrijos ligoninės aplinkos pozicionavimas kaip tinkamos vietos komandiniam darbui nepalankiomis sąlygomis yra neetiškas ir neatitinkantis realybės. Atkreiptinas dėmesys, kad, kaip pažymėjo, nevyriausybinė organizacijos *Psichikos sveikatos perspektyvos* Ekspertai, užsienio spaudoje žaidimas „Outlast“ sulaukė neigiamos kritikos būtent dėl stigmatizacijos skatinimo.

Kaip paaiškėjo išanalizavus Bendrovės internetiniame puslapyje ir socialiniame tinkle *Facebook* skelbiamą informaciją, demonizuojamos ne vien tik psichiatrijos ligoninės, kaip psichikos sveikatos priežiūros paslaugas teikiančios įstaigos, bet ir patys tokių ligoninių lankytojai, paslaugų vartotojai – žmonės, turintys psichikos sveikatos sutrikimų ar negalią. Taip klaidinama visuomenė bei žeminami, menkinami ir nužmoginami asmenys su intelekto ir (ar) psichosocialine negalia. Bendrovės Atsakyme rašoma, kad „Žaidime pateikiama edukacinė medžiaga požiūriu į psichikos ligonius 20 amžiuje“. Tačiau informacijos, pagrindžiančios, kad skelbiama informacija yra šiuolaikiškus standartus atitinkančio edukacinio pobūdžio arba parengta švietimo srities kompetencijas turinčių ekspertų, nėra. „Mokslininkai pastebi, kad ne psichikos sveikatos sutrikimai, o būtent stigma lemia ribotas

¹⁸ <https://manoteises.lt/straipsnis/jonas-ruskus-nematyti-yra-lengviau-nei-sudaryti-tinkamas-salygas/>.

¹⁹ bepatyciu.lt/news/2020/5/20/pasaulio-sveikatos-organizacijos-paskelbtas-tyrimas/.

asmens galimybes dalyvauti visuomenės gyvenime²⁰ <...>“, – atkreipia dėmesį nevyriausybinių organizacijos *Psichikos sveikatos perspektyvos* Ekspertai.

Tai, kad Bendrovės oficialiame interneto puslapyje teikiamoje informacijoje apie paslaugą skatinamas asmenų su intelekto ar psichosocialine negalia nužmoginimas ir demonstruojama nepagarba, galima įžvelgti ne tik paslaugos „Apleista psichiatrinė“ aprašyme, bet ir Bendrovės oficialiame internetiniame puslapyje bei socialiniame tinkle *Facebook* demonstruojamoje fotonuotraukoje / paveiksliuke (Priedas Nr. 1), kur ant sienų matomas *kraujas*, kaip galima suprasti iš konteksto, galimai atsiradęs dėl sužalojimų (susižalojimų), kuriuos sukėlė asmenys su intelekto ir (ar) psichosocialine negalia, kurių „reikia saugotis“.

Apibendrinant konstatuotina, kad interneto svetainėje www.mazebrain.lt ir socialiniame tinkle *Facebook* Bendrovės skelbiama informacija apie žaidimą-paslaugą „Apleista psichiatrinė“ yra neetiška, ji ne tik žemina, menkina, žeidžia, demonizuoja ir nužmogina asmenis su intelekto ir (ar) psichosocialine negalia, bet ir prisideda prie psichikos sveikatos ir negalios stigmatos stiprinimo Lietuvos visuomenėje.

Atsižvelgiant į išdėstytas aplinkybes, remiantis Ekspertų pateikta informacija, konstatuotina, kad Bendrovė, interneto svetainėje www.mazebrain.lt ir socialiniame tinkle *Facebook* skelbdama informaciją apie teikiamą paslaugą „Apleista psichiatrinė“, neužtikrino Lygių galimybių įstatymo 8 straipsnio 1 dalies 2 punkte įtvirtintos pareigos, suteikiant vartotojams informaciją apie gaminius, prekes ir paslaugas arba jas reklamuodamas, užtikrinti, kad šioje informacijoje nebūtų išreiškiamas pažeminimas, paniekinimas arba teisių apribojimas ar privilegijų teikimas lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu ir nebūtų formuojamos visuomenės nuostatos, kad dėl šių požymių asmuo yra pranašesnis ar menkesnis už kitą, ir šitaip sudarė sąlygas diskriminuoti asmenis, turinčius intelekto ar psichosocialinę negalią.

Bendrovei siūlytina, vartotojams teikiant informaciją apie paslaugas, jas reklamuojant, užtikrinti, kad nebūtų reiškiamas asmenų su intelekto ir (ar) psichosocialine negalia pažeminimas, paniekinimas ir kad nebūtų formuojamos nuostatos, rodančios, jog asmenys su intelekto ir (ar) psichosocialine negalia yra menkesni už kitus asmenis. Siūlytina paslaugos aprašyme „Apleista

²⁰<https://vpsc.lrv.lt/uploads/vpsc/documents/files/Informacija%20psichikos%20sveikatos%20klausimais/Leidiny%20stigma.pdf>.

psichiatrinė“ nevertoti žodžių „psichas“, „pacientas“ ir pačios paslaugos nesieti su asmenimis, turinčiais psichosocialinę ir (ar) intelekto negalią. Dėl terminų / žodžių vartojimo Bendrovei rekomenduotina pasikonsultuoti su nevyriausybine organizacija *Psichikos sveikatos perspektyvos*.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 16 straipsniu, 17 straipsniu ir 29 straipsnio 2 dalies 2 punktu,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Siūlyti Bendrovei nutraukti lygias galimybes pažeidžiančius veiksmus: Bendrovės interneto svetainėje www.mazebrain.lt ir socialiniame tinkle *Facebook* skelbiant informaciją apie paslaugas, užtikrinti, kad šioje informacijoje nebūtų reiškiamas pažeminimas, paniekinimas arba teisių apribojimas negalios pagrindu ir nebūtų formuojamos visuomenės nuostatos, kad asmenys su psichosocialine ir (ar) intelekto negalia yra menkesni už kitus.

2. Įpareigoti Bendrovę išnagrinėti šį sprendimą ir apie nagrinėjimo rezultatus bei sprendimo vykdymą informuoti lygių galimybių kontrolierių per 30 dienų nuo sprendimo gavimo dienos.

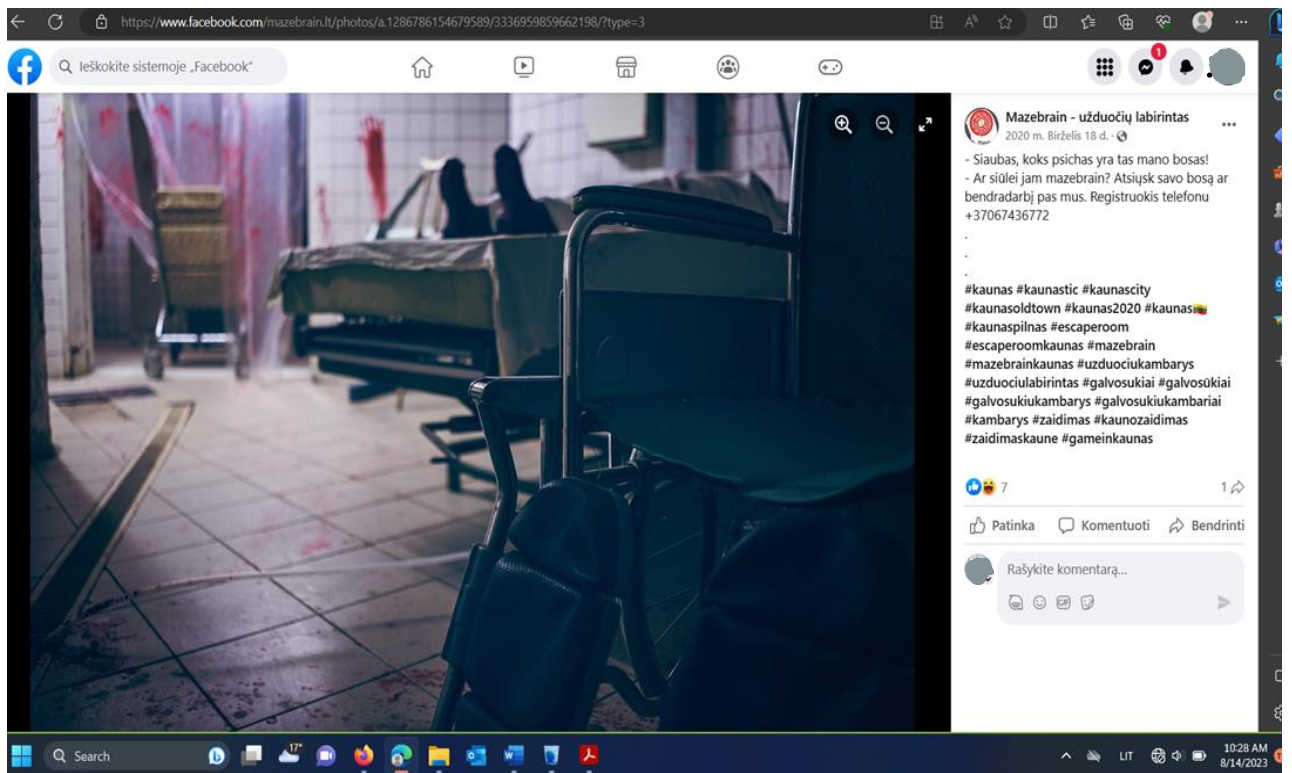
3. Su sprendimu supažindinti Bendrovę.

Sprendimas per 1 (vieną) mėnesį nuo jo gavimo dienos gali būti skundžiamas apygardos administraciniam teismui Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka arba Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius) Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatyme nustatyta tvarka.

Vaiko teisių apsaugos kontrolierė,
pavaduojanti lygių galimybių kontrolierę

Edita Žiobienė

Priedas Nr. 1

https://www.protu.lt/maze-brain-3245

- ▶ Pabėgimo kambariai Alytuje
- ▶ Pabėgimo kambariai Druskininkuose
- ▼ Pabėgimo kambariai Kaune
 - » Atrakink
 - » Bėglys (Kaunas)
 - » Break Free (Kaunas)
 - » DP60
 - » Infinity Room
 - » Lost Escape
 - » **Maze Brain**
 - » Pabėgimas.lt
 - » Rūšys (Kaunas)
 - » Trial Room
- ▶ Pabėgimo kambariai Klaipėdoje
- ▶ Pabėgimo kambariai Pasvalyje
- ▶ Pabėgimo kambariai Šiauliuose
- ▶ Pabėgimo kambariai Utenoje
- ▶ Pabėgimo kambariai Vilniuje
- ▶ Viktorinos Alytuje
- ▶ Viktorinos Druskininkuose
- ▶ Viktorinos Elektrėnuose
- ▶ Viktorinos Kaišiadoryse
- ▶ Viktorinos Kaune
- ▶ Viktorinos Kėdainiuose
- ▶ Viktorinos Klaipėdoje
- ▶ Viktorinos Marijampolėje
- ▶ Viktorinos Mažeikiuose
- ▶ Viktorinos Panevėžyje
- ▶ Viktorinos Pasvalyje
- ▶ Viktorinos Rokiškyje
- ▶ Viktorinos Šiauliuose
- ▶ Viktorinos Ukmergėje
- ▶ Viktorinos Utenoje
- ▶ Viktorinos užsienyje
- ▶ Viktorinos Vilniuje
- ▶ Viktorinos Zarasuose

Žaidimai pagal tipus

- ▶ Baro viktorinos (42)
- ▶ Individualūs proto žaidimai (3)
- ▶ Lietuvos formato žaidimai (5)
- ▶ Moksleivių žaidimai (2)
- ▶ Nebevykstantys žaidimai (16)
- ▶ Nemokami proto žaidimai (6)
- ▼ Pabėgimo kambariai (45)
 - » Atrakink
 - » Bėglys (Kaunas)

Maze Brain yra išsisa užduočių erdvė. Tai – apieista tamsi psichiatrinė ligoninė, kurioje reikia ne tik spręsti užduotis, tačiau ir rinkti informaciją bei slaptystis nuo psichų.

Dalyviai	5-12 (rekomenduojama – 8)
Kaina	11 EUR žmogui pirmadieniais-pentadieniais iki 18:00 14 EUR žmogui pirmadieniais-pentadieniais po 18:00 ir šeštadieniais-sekmdieniais Minimali kaina komandai – 80 EUR
Laikas	75 min. gryno žaidimo (už papildomą mokestį pratęsiamas iki 85 min.), dar ~10 min. atsakymų pateikimui
Adresas	Girstupio g. 1, Kaunas (eiti į skersgatvį tarp Girstupio g. 1 ir 3 namų)
Kontaktai	Tinklapis, Facebook

Scenarijus: psichiatrijos ligoninėje po neaiškiaus eksperimento išmirtę ir pacientai, ir darbuotojai. Dingio ir korespondentas, siūstas iširti situacijos. Todėl į apieistą kliniką rinkti informacijos straipsniui atėjote jūs – išsisa žurnalistų komanda. Redaktorius jums įdavė klausimų sąrašą, kuriuos privalote atsakyti, tyrinėdami ligoninę. Aple ligoninės direktorių, pacientus, dingusįjį korespondentą ir pasilptingąjį lemtingąjį projektą...

Ligoninė – milžiniška: tai 600 kv. m ploto erdvė, kurios dalis kambarių iš pradžių bus užrakinti (teks rasti raktus). Vietomis viskas panššėja į labirintą – lengva net pasišviesti silpnais žibintuvėliais. Jų šviesa atidengs čia balsius vaizdus, čia – senus daiktus. Tarp viso to reiks atrasti jums rūpiną informaciją.

Tačiau pats stipriausias žaidimo "užsaisas" netikėtai pasirodo paskui. Tai – eksperimentą išgyvenęs psichas, tebeklajojantis po patalpas. Jis mato šviesą, tad nuo jo būtina sieptis tamsoje, išjungus žibintuvėlius. Kovoti negalima: jeigu būsite neatsargūs, psichas jus nuves į karcerį. O tas karceris – tarsi "pabėgimo kambarys

Lietuva gržo į didžiausią Europos viktorinų festivalį
Ar intelektualiai žaidimai gali būti šou?
Mantas Smailis Oslė įrodė: "taip"!
Dešimtas didmeistrs, penki nauji meistrai ir sudėtinga kova dėl reitingų

Naujausi komentarai

Lietuva gržo į didžiausią viktorinų festivalį | Protų... on Pasaulio Viktorinos Čempionatas
Ka parodė 2022 m. Pasaulio viktorinos Čempionatas? | Protų... on Profimušis
2022 m. Pasaulio viktorinos Čempionatas | Protų... on Edvinas Stankėvič: "Kas? Kur? Kada?"
Lietuvoje tebevygyvas Kajus on Lock Room
Egidijus on Kas ir kodėl?

Straipsniai ir patarimai

Intelektualių žaidimų formatai
Intelektualių žaidimų klausimai
Kaip dalyvauti (ir laimėti) proto žaidimuose
Kaip pabėgti iš pabėgimo kambarių?
Protų žaidimų istorija

Facebook

iQ Protu.lt...
1,5 tūkst. stebėtojų

Stebėti puslapij

Reklama

Search

3:15 PM
8/14/2023